

CONSIDERAȚII PRIVIND RELAȚIILE ROMÂNNO-SOVIETICE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI A CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL (1918-1947)

CONSIDERATIONS ON ROMANIAN-SOVIET RELATIONS, BETWEEN THE INTERBELIC PERIOD AND WORLD WAR II (1918-1947)

*Dr. Petre OTU**

Rezumat: Studiul trece succint în revistă evoluția relațiilor româno-sovietice în perioada 1918-1947, răstimp în care ele au cunoscut o evoluție sinuoasă. La 13/26 ianuarie 1918, Consiliul Comisarilor Poporului a rupt relațiile diplomatice cu România, iar reprezentanții săi au fost expulzați. Timp de peste un deceniu și jumătate relațiile dintre cei doi vecini au fost rupte, dar, cu toate acestea, au existat contacte oficiale și neoficiale privind reglementarea diverselor aspecte, fără a se putea ajunge la reluarea lor. De asemenea, primul ministru Ion I.C. Brătianu a refuzat să dea curs solicitărilor aliaților occidentali de a pune la dispoziție trupe pentru a sprijini forțele albe în războiul civil ce a avut loc în Rusia în anii 1917-1922.

Către sfârșitul deceniului atmosfera din relațiile bilaterale s-a îmbunătățit, cele două țări semnând pactul Briand-Kellog (15 august 1928), ce scotea războiul din rândul mijloacelor de promovare a intereselor naționale, precum și protocolul de la Moscova (9 februarie 1929), ce punea în aplicare cu anticipație Pactul Briand-Kellog.

Totodată, România a fost de acord cu definiția agresiunii și a agresorului, propusă, în 1933, de ministrul de externe Maksim Litvinov și cu admiterea Uniunii Sovietice în cadrul Societății Națiunii.

Relațiile bilaterale au fost restabilite la 9 iunie 1934, în următorii doi ani miniștrii de externe ai celor două țări, Nicolae Titulescu și Maksim Litvinov, negociind semnarea unui pact de asistență mutuală, după modelul celor semnate de Uniunea Sovietică cu Franța și Cehoslovacia în anul 1935. Deși, la 21 iulie 1936, la Montreux s-a semnat un protocol în acest scop, tratatul nu a mai fost finalizat, principala cauză fiind evenimentele de la 7 martie 1936 care a evidențiat slăbiciunea Franței, ceea ce a determinat schimbarea opțiunilor de politică externă ale Uniunii Sovietice.

Notele ultimative sovietice din 26 și 28 iunie 1940, în urma cărora Uniunea Sovietică a anexat Basarabia și nordul Bucovinei au influențat hotărâtor evoluția relațiilor bilaterale. La 23 noiembrie 1940, guvernul condus de generalul Ion Antonescu, ce preluase puterea în urma abdicării,

* Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară; petreo55@yahoo.com

la 6 septembrie 1940, a regelui Carol al II-lea a aderat la Pactul tripartit, iar la 22 iunie 1941, s-a alăturat acțiunii Germaniei care a atacat Uniunea Sovietică. Starea de beligeranță dintre România și URSS a durat până la 23 august 1944, când o coaliție de forțe, condusă de regele Mihai I, a răsturnat regimul mareșalului Antonescu și s-a aliat cu Coaliția Națiunilor Unite. Baza cooperării militare româno-sovietice împotriva Germaniei, realizată în perioada 23 august 1944 – 12 mai 1945, a reprezentat-o Convenția de armistițiu (12 septembrie 1944, Moscova), în aplicarea căreia URSS a avut rolul cel mai important. Statutul internațional al României a fost stabilit prin Tratatul de pace de la Paris (10 februarie 1947).

De remarcat este faptul că regele Mihai I, șeful statului român, la acea dată a fost decorat, în 1945, cu ordinul sovietic „Victoria”, foarte rar acordat străinilor.

În perioada celor trei decenii, relații bilaterale au fost dependente, în mare măsură, de evoluția climatului internațional. O altă caracteristică o reprezintă sinuozitatea lor, astfel că perioadele de colaborare (1934-1936; 1944-1945) au alternat cu cele de îngheț (1918-1934) sau de conflict (1941-1944).

Cuvinte cheie: Pactul Briand-Kellogg; Protocolul de la Moscova; Nicolae Titulescu; Maksim Litvinov; pact de asistență mutuală; Ion Antonescu; Convenția de armistițiu; regele Mihai I; Tratatul de pace de la Paris.

Abstract: The study consists in a brief assessment of the developments in the Romanian-Soviet relations in the time period of 1918-1947, during which they had a sinuous evolution. On 13/26 of January 1918, the Council of People's Commissars broke diplomatic relations with Romania and expelled its representatives. For more than a decade and a half, the relations between the two neighbors remained severed and, while there were official and unofficial contacts regarding the regulation of various aspects, the diplomatic ties were not resumed. Also, prime-minister Ion I.C. Brătianu refused to give in to the demands of the Western allies to support the white forces with troops during the civil war that took place in Russia in 1917-1922.

Towards the end of the 1930s, the atmosphere in the bilateral relations improved, the two countries signing the Kellogg-Briand Pact (August 15, 1928), which excluded war as a means of promoting national interest, and Litvinov's Pact, which put into practice the Kellogg-Briand Pact before its deadline.

Romania also agreed with the definitions of aggression and aggressor proposed, in 1933, by Maxim Litvinov, the Soviet foreign minister, and with the admission of the Soviet Union within the League of Nations.

Bilateral relations were restored on June 9, 1932, and in the following two years, the foreign ministers of the two countries, Nicolae Titulescu and Maxim Litvinov, negotiated the signing of a pact of mutual assistance after the model of those signed by the Soviet Union with France and Czechoslovakia in 1935. Although a protocol was signed in Montreux in this purpose, the treaty has never been finalized, the main causes being the events of March 7, 1936, which highlighted France's weakness, prompting the Soviet Union to reconsider its foreign policy options.

The Soviet ultimatums of June 26 and June 28, 1940, followed by the annexation of Bessarabia and Northern Bukovina by the Soviet Union, had a tremendous influence over the course of bilateral relations. On November 23, 1940, the government led by Ion Antonescu, which took power following the abdication, on September 6, 1940, of King Carol II, joined the Tripartite Pact and,

on June 22, 1941, joined Germany in its attack against the Soviet Union. The state of war between Romania and USSR lasted until August 23, 1944, when a coalition of forces, led by King Mihai I, overthrew the regime of Marshal Antonescu and sided with the Coalition of the United Nations. The basis of the Romanian-Soviet military cooperation against Germany, which lasted between August 23, 1944, and May 1945, was represented by the Convention of Armistice (September 12, 1944, Moscow), in whose putting into practice the Soviet Union had the most important role. Romania's international status was established through the Paris Peace Treaty (February 10, 1947).

It is worth mentioning that King Mihai I, the head of the Romanian state, was decorated, in 1945, with the Soviet Order of Victory, which was very rarely awarded to foreigners.

During the three decades, bilateral relations were largely influenced by the evolutions on the international stage. Another characteristic is their sinuosity, meaning that periods of collaboration (1934-1936; 1944-1945) alternated with periods of frozen relations (1918-1934) and even conflict (1941-1944).

Key words: Kellogg-Briand Pact; Litvinov's Pact; Nicolae Titulescu; Maxim Litvinov; pact of mutual assistance; Ion Antonescu; Convention of Armistice; King Mihai I; Paris Peace Treaty